

Dr. Andreu Camps,
Llicenciat en Educació Física i Doctor en Dret.
Professor de l'INEFC-Lleida

Dr. José Luis Carretero
Doctor en Dret. Professor titular de Dret a la Universitat de Màlaga.

Maria Jesús Perich,
Estudiant d'Educació Física i de Ciències Polítiques. Becària de l'INEFC-Lleida

ASPECTES NORMATIUS QUE INCIDEIXEN EN LES ACTIVITATS FÍSICO-ESPORTIVES A LA NATURA

Resum

L'esport que es desenvolupa en el medi natural s'ha vist incrementat considerablement en els darrers anys. Aquesta circumstància ha fet que els poder públics hagin d'intervenir normativament per protegir el medi natural de les possibles agressions i desequilibris que l'activitat esportiva pot generar. Fruit d'aquesta preocupació trobem tot un conjunt de normes que regulen les estructures, les activitats, les titulacions professionals i les instal·lacions esportives. El tècnic esportiu que dedica els seus esforços professionals a la difusió d'aquesta mena d'activitats ha de conèixer i aplicar la normativa existent a cada comunitat autònoma i en cada mena d'espai.

Paraules clau: activitats físico-esportives, medi ambient, infraestructura, titulacions professionals, practicants, poders públics, normativa vigent, protecció.

Introducció

L'expansió que han adquirit les activitats físico-esportives en el medi natural comporta: un augment progressiu dels practicants i de les estructures implicades en aquesta mena d'activitats; un creixement dels recursos econòmics destinats a aquests fins ja sigui per a la seva promoció o per al seu consum; un creixement de les infraestructures destinades a aquest efecte; un nombre més gran de professionals dedicats a aquesta mena

d'activitats; un creixement de la demanda de productes esportius lligats a aquesta mena de pràctiques; un creixement de la indústria de serveis complementaris de les activitats, etc. En definitiva, el creixement d'un gran mercat, el de les activitats físico-esportives en el medi natural.

És evident que les activitats físico-esportives en el medi natural comporten tota una colla de desavantatges per als subjectes que les realitzen i per al context socio-econòmic-demogràfic-urbanístic de la regió on es desenvolupen. Però qualsevol increment d'aquestes característiques que, en principi, cal considerar com a positiu i útil per a la societat i per a la població, té els seus riscos i les seves limitacions. Un creixement desmesurat d'aquesta mena de pràctiques pot perjudicar el medi ambient, pot erosionar la naturalesa, pot produir desequilibris demogràfics, pot transformar la cultura d'un espai i pot comportar un risc efectiu per als mateixos practicants. Totes aquestes causes per elles mateixes justifiquen la necessitat que els poders públics intervinguin regulant determinats aspectes o vessants d'aquest fenomen. Deixar aquest fenomen i les seves activitats a les lleis del mercat i a l'absoluta llibertat individual pot produir danys irreversibles per a la col·lectivitat.

Ens correspon presentar unes pautes orientatives de quins són els diferents ordres normatius sobre els quals s'està incidint actualment, i cal aclarir al lector que no és ni pot ser, per l'extensió d'un treball d'aquestes característiques, un article en el qual es presentin, analitzin i estudiïn absolutament totes les

normes, de tots els espais i de totes les activitats relacionades amb el medi natural que hi ha al nostre país. Un estudi d'aquestes característiques resultaria excessiu i per això creiem més interessant presentar els grans blocs temàtics sobre els quals han incidit els poders públics i oferir alguns exemples concrets de cadascun d'ells. El segon aspecte previ al qual hem de fer referència se centra en la diversitat de poders públics implicats en la normativització d'aquesta mena d'activitats i instal·lacions esportives. No es tracta tampoc aquí de presentar un estudi detallat de la distribució competencial de les matèries que incideixen en les activitats físiques i esportives en el medi natural determinant quins són els camps competencials de l'Estat i de totes i cadascuna de les comunitats autònomes amb un estudi en profunditat de la normativa dictada per cadascuna d'elles, sinó de donar una visió genèrica de l'estat de la qüestió. No podem oblidar tampoc, que els municipis en alguns aspectes tenen una capacitat normativa important sobre el seu territori.

Les activitats físico-esportives en el medi natural, des del punt de vista jurídic, no es poden tractar com una matèria homogènia i amb identitat pròpia i independent. Són diversos els aspectes competencials que incideixen en aquest fenomen i la seva delimitació no és ni de bon tros senzilla, ni pot ser absoluta. Hem de ser conscients que les matèries o camps competencials que poden incidir en aquest fenomen són entre altres i per esmentar-ne només alguns exemples els següents: esport, associacionisme,

medi ambient, pesca, caça, costes, aigües interiors, ordenació urbanística, espai aeri, rius, temps lliure, espectacles públics, turisme, ports i aeroports esportius, seguretat pública, sanitat i higiene, titulacions acadèmiques, etc.

És complicat, com es pot comprendre fàcilment, presentar una anàlisi detallada i exhaustiva de totes elles i en cadascun dels territoris amb capacitat competencial. Reiterem, per tant, la idea de donar una visió general que permeti contextualitzar els aspectes normatius que incideixen sobre aquest fenomen i presentar les grans línies tendencials.

El tercer aspecte al qual hem de fer referència, abans d'entrar en el contingut normatiu que ens ocupa, és el que es refereix a la necessitat d'oferir una visió al màxim d'actualitzada possible, sent conscients d'entrada que la nostra explicació pot quedar antiquada en un breu espai de temps. I això es així perquè el fenomen de les activitats físico-esportives en el medi natural és un dels més nous en el context esportiu de la societat actual i es troba sotmès a una transformació constant i permanent.

La preocupació per la conservació del medi ambient i per la protecció dels subjectes practicants d'aquesta mena d'activitats induïx els poders públics a estar en una constant dinàmica de millora i actualització de les normes existents. D'un any a l'altre apareixen noves tendències, nous models de pràctiques, etc. Si tenim en compte que aquest és un fenomen nou a la nostra societat, poc regulat i que pot produir importants danys o riscos per a aquesta societat és fàcilment comprensible que la reglamentació es trobi sotmesa a una constant modificació i millora. La normativa que aquí esmentarem perdurà vigència en poc temps, apareixeran normes noves i es modificaran les anteriors, ja que la norma s'adapta constantment als nous canvis i a les noves necessitats.

Per tot el que hem dit en aquesta introducció, volem recomanar als lectors d'aquest treball que si tenen necessitat d'organitzar alguna activitat esportiva en el medi natural investiguin quines són les normes que hi incideixen, segurament seran diverses i provindran o seran dictades per diferents administracions públiques. Això implica que el subjecte organitzador haurà de portar a terme un estudi específic sobre el seu cas concret; aquest article només li servirà per saber quins àmbits normatius haurà d'indagar. Es tracta, doncs, d'una pauta orientativa de la naturalesa de les normes que incideixen sobre les activitats físico-esportives en el medi natural i en cap cas d'un estudi complet de la normativa actualment vigent reguladora d'aquest fenomen.

Àmbits normatius

Ja sigui per mitjà de fonts legislatives o reglamentàries, ja sigui en normes estatals o autonòmiques i fins i tot locals, el ventall normatiu és considerable.

Aquesta reglamentació afecta en uns casos les estructures, en altres les activitats, en tercer lloc pot afectar els subjectes practicants, principalment hem de referir-nos als professionals o tècnics que intervenen ajudant, guiant o ensenyant aquesta mena d'activitats, i per acabar, també pot afectar els espais o les instal·lacions on es realitza. D'aquesta manera trobem que hi ha quatre nivells diferents de reglamentació, o que la reglamentació incideix sobre quatre àmbits diferenciats, com són les estructures, les activitats, les titulacions professionals i les instal·lacions.

Del que es tracta en aquest article és d'analitzar quins són els models normatius que incideixen en cada àmbit i d'exemplificar-los mitjançant l'anàlisi del contingut de les normes que incideixen sobre algun d'aquests quatre aspectes.

Estructures

Les estructures d'organització de l'esport poden ser de quatre menes: públiques, associatives, fundacionals i mercantils.

a) Públiques.

Incloem dins l'apartat d'estructures públiques totes aquelles ofertes de gestió i organització d'activitats esportives sorgides de la iniciativa de les administracions públiques en la seva accepció més àmplia i que es troben sota la seva titularitat o tutela.

És evident que cada vegada amb més insistència i força el conjunt de les administracions públiques tutel·len, organitzen i gestionen activitats de caràcter esportiu i, entre elles, les que tenen lloc en el medi natural.

Si les activitats físico-esportives en el medi natural són un fenomen creixent, demandat per una àmplia capa de l'estructura social, és obvi que els poders públics s'hi interessin i el tinguin en compte dins les seves programacions d'activitats i dins de les polítiques de desenvolupament esportiu. Aquestes activitats en uns casos són de competició i en altres casos són activitats esportives de temps lliure o de recreació.

Normalment els poders públics assumeixen una funció d'impuls i promoció de tot aquest conjunt d'activitats, principalment si ens referim a l'àmbit estatal o autonòmic. El cas de l'Administració local és un altre; sol tenir una participació més activa i arriba a organitzar ella sola part d'aquestes activitats. Si bé en el context nacional o autonòmic la seva funció principal és la d'ajudar i fomentar, tampoc no és estrany trobar determinades activitats físico-esportives en el medi natural que són assumides directament per aquestes administracions. Ens referim concretament a tot el conjunt d'activitats esportives en l'àmbit estudiantil i escolar. Els jocs escolars i les competicions universitàries són convocades i organitzades pels poders públics. El Consejo Superior de Deportes és l'ens titular de les competicions

d'àmbit nacional i cada comunitat autònoma ho és del seu respectiu territori autònom.

Entre aquestes competicions trobem els campionats nacionals o autònoms universitaris o escolars d'esquí i els campionats de camp a través com a modalitat esportiva inclosa a l'atletisme.

Juntament amb aquestes activitats esportives que s'inclouen dins la tipologia de competicions oficials, les administracions públiques poden organitzar una altra mena d'activitats, siguin de competició o no, sempre que no siguin oficialitzades. És a dir, activitats recreatives, passejades, excursions, etc. Si bé aquesta mena d'activitats solen ser realitzades normalment per les administracions locals, i més específicament pels ajuntaments, res no impedeix que una altra administració, quan tingui competències en matèria de promoció de l'esport, també les organitzi i les realitzi.

Quan analitzarem la reglamentació de les activitats incidirem en els límits i en les possibilitats reals que ofereixen aquesta mena d'activitats. Ara hem de limitar-nos a comentar que les administracions públiques sigui amb els seus mitjans, és a dir, mitjançant una gestió directa; sigui utilitzant subjectes particulars, gestió indirecta, poden organitzar tota mena d'activitats esportives siguin o no de competició. La reglamentació que reguli les estructures vertebrades pels poder públics per a l'organització d'aquestes activitats, per a la seva tutela i promoció, serà sotmesa a les normes comuns de funcionament i procediment de l'administració pública corresponent. És a dir, els serà d'absoluta aplicació les normes que regulen el règim jurídic de les administracions públiques.

b) Associatives.

Les estructures associatives, ja siguin considerades dins la tipologia de les de primer grau o dins les de segon grau, són aquelles que responen a una lògica no lucrativa, per diferenciar-les de les estructures descrites en el quart

bloc, i que denominem mercantils. En aquests supòsits es dona una mica d'ànim de lucre, entès aquest com la possibilitat o la voluntat de repartir els beneficis econòmics entre els associats.

En l'estructura associativa cal diferenciar dues menes d'associacions dedicades a l'organització d'activitats, manifestacions i campionats esportius: les associacions emparades en la Llei d'associacions de 1964 i les associacions emparades per la legislació específica de l'esport.

Quan un grup de persones decideixen constituir una associació amb l'objectiu de promocionar, organitzar i practicar un esport determinat té dues possibilitats: constituir-la d'acord amb la legislació general d'associacions o bé constituir-la d'acord amb la legislació específica de l'esport.

Les associacions emparades per la legislació general d'associacions només poden ser de dues menes:

- Associacions esportives de primer grau, fins i tot el nom de clubs esportius i altres de similars.
- Associacions esportives de segon grau, tipus de confederació o federació. Per a l'àmbit nacional, el nom de federació espanyola d'un esport o federació nacional d'aquest esport no es pot utilitzar, ja que la Llei 10/1990 fa una reserva legal d'aquest nom a les regulades pel sistema específic.

Aquestes mesures o limitacions s'introdueixen per garantir el monopoli de les federacions en totes les activitats de competició.

Les associacions emparades per la legislació específica poden tenir una tipologia més variada. Poden ser de primer grau i de segon grau.

Les de primer grau es poden diferenciar segons tinguin o no personalitat jurídica. La majoria en tenen, però, per exemple, al País Basc s'accepten o es regulen les associacions esportives sense personalitat jurídica (article 66 del Decret 29/1989).

Per la naturalesa de les activitats desenvolupades hem de distingir entre:

- Clubs, dedicats principalment a la competició oficial.
- Agrupacions esportives, dedicades principalment a les activitats esportives de no competició, d'esbarjo, oci i temps lliure o que derivin de l'activitat esportiva d'alguna empresa.

Les entitats esportives poden ser declarades d'utilitat pública, i per això trobaríem les entitats declarades d'utilitat pública i les que no ho són.

En la legislació estatal i l'autònoma d'aparició més recent es fa la divisió entre clubs esportius elementals i clubs esportius bàsics:

- Club elemental tindrà un certificat d'identitat esportiva.
- Club bàsic tindrà personalitat jurídica i la seva constitució s'ha de protocolitzar davant de notari.

Hi pot haver empreses que participin com a clubs en la competició oficial, mitjançant una declaració davant de notari que constitueixen un club esportiu.

És clara, sobretot a Catalunya i al País Basc, l'existència d'una gran quantitat de clubs i associacions dedicades a la promoció i organització d'activitats esportives que es realitzen per les seves característiques en el medi natural. Així, per exemple, estan molt estesos en aquests territoris els clubs de muntanya, de vela, d'espeleologia, etc.

El segon bloc d'estructures associatives encarregades de l'esport és el de les associacions esportives de segon grau. Les associacions esportives de segon grau són aquelles que estan constituïdes per associacions esportives d'àmbit d'actuació territorial i material inferior. A Espanya hi ha diferents menes d'associacions esportives de segon grau:

- Les federacions esportives, siguin nacionals, autòniques o provincials.
- La confederació de federacions, com ara la Unió de Federacions Ca-

talanes o la Unión Balear de Federaciones Deportivas.

- Les lligues professionals.
- Les agrupacions de clubs.
- Els ens de promoció esportiva.

De totes elles només ens referirem a les que tenen una major incidència en el sector de l'esport en el medi natural, sigui per la naturalesa de l'entitat o de facto.

Les federacions esportives són regulades per la llei del seu respectiu àmbit d'actuació territorial. D'aquesta manera les federacions espanyoles són regulades per la Llei 10/1990, les catalanes per la Llei 8/1988, les basques per la Llei 5/1988, etc.

Totes les federacions nacionals i autonòmiques tenen personalitat jurídica independent. També gaudeixen d'aquesta personalitat independent algunes federacions provincials com les del País Basc i Galícia.

Hi ha tot un conjunt de federacions esportives encarregades d'organitzar, difondre i gestionar algunes de les activitats que es desenvolupen en el medi natural. Així, podem esmentar només a tall d'exemple, les federacions d'activitats subaquàtiques, d'esport aeri, caça, columbofilia, columbicultura, esports d'hivern, espeleologia, esquí nàutic, golf, hípica, muntanyisme, pesca, piragüisme, vela, així com algunes disciplines de l'automobilisme i el motociclisme.

Juntament amb les normes amb categoria de llei que les regulen, trobem tota una colla de disposicions reglamentàries dictades pels poders públics competents que incideixen sobre la seva estructura interna, com ara en els aspectes de composició de les seves assemblees generals, processos electorals, règim patrimonial, etc.

El segon bloc d'associacions esportives de segon grau que poden jugar un paper important en les activitats esportives en el medi natural són els ens de promoció esportiva, concebuts com a associacions de clubs o entitats que tenen per finalitat exclusiva la promoció i organització d'activitats

fsiques i esportives, amb finalitats lúdiques, formatives o socials, entre les quals s'inclouen o es poden incloure el conjunt d'activitats que es desenvolupen en el medi natural.

Tant federacions com ens de promoció esportiva es troben sotmesos a una reglamentació clara i precisa dictada pels poders públics, però també han de ser analitzats per tots els reglaments de règim intern que són dictats per les mateixes entitats per a un millor funcionament de la seva organització i estructura.

Es pot concloure, per tant, que la reglamentació que afecta les estructures associatives té dues fonts normatives diferents. Una de naturalesa pública, com són les lleis i els reglaments dictats pels poders públics per a una millor vertebració de l'esport en general, i una altra de naturalesa privada, dictada per les mateixes entitats per auto-organitzar-se millor.

c) Fundacions.

Si bé amb anterioritat a la Llei 30/1994, de 24 de novembre, les fundacions jugaven un paper important en la vertebració de les estructures organitzatives o promotores de l'esport, és sens dubte a partir d'aquesta Llei i d'algunes iniciatives difoses pels mitjans de comunicació quan aquesta figura jurídica pot prendre cartes de naturalesa dins el món de l'esport.

Sense ànim de ser extensos en aquest tema, considerem oportú subratllar que les fundacions són organitzacions constituïdes sense ànim de lucre i que per voluntat dels seus creadors tenen afectat de manera duradora el seu patrimoni a la realització d'unes finalitats que són d'interès general.

Entre les finalitats d'interès general que obligatòriament han de perseguir podem trobar l'assistència social, l'àmbit cívic, educatiu, cultural, científic, etc. I en l'article 2 de la Llei s'inclouen per primera vegada les finalitats "esportives" i de "defensa del medi ambient".

Sens dubte les fundacions poden ser un bon instrument jurídic per promo-

cionar tot el conjunt d'activitats físico-esportives dins un marc de respecte a l'entorn i sota regles de protecció del medi ambient.

d) Mercantils.

També els ens amb naturalesa mercantil poden organitzar i promoure activitats esportives en el medi natural, com ho demostra el fet que cada vegada amb més freqüència són precisament aquesta mena d'entitats mercantils les que operen en el sector del turisme esportiu.

No hi ha, en principi, una reglamentació destinada a la regulació de les figures mercantils dedicades a les activitats esportives en el medi natural, per això totes les empreses que vulguin operar en aquest sector s'hauran de sotmetre a les regles societàries comunes, constituint societats anònimes, societats de responsabilitat limitada, cooperatives o qualsevol de les altres figures societàries existents.

Si bé aquesta és la reglamentació general i vàlida per a tot el territori nacional, en el cas de la Comunitat Autònoma de Catalunya hi ha una reglamentació específica per a les empreses dedicades a l'organització d'activitats d'oci i de turisme d'aventura. El Decret de la Generalitat de Catalunya 81/1991, de 25 de març, imposa tot un conjunt de condicions i requisits a les empreses esmentades anteriorment. Aquestes condicions fan referència principalment a aspectes relacionats amb la recerca de les garanties suficients per a tots els usuaris dels serveis oferts per aquestes empreses. D'aquesta manera, els clients d'aquestes activitats han d'estar degudament informats abans de l'activitat, com a mínim, de les qüestions següents: itinerari o trajecte que es portarà a terme, mesures de seguretat previstes per l'organització, informació sobre la necessitat de conservar l'entorn, coneixement i dificultats que implica l'activitat, indicacions sobre el comportament que cal adoptar en cas de perill.

L'empresa ha de tenir una pòlissa d'assegurances suficient, una informació dels preus clara, així com un llibre de reclamacions.

Potser un dels elements clau de les condicions que s'imposen a aquestes empreses és la de tenir personal tècnic suficient i amb la titulació oficial corresponent. Titulació que és emesa per l'Escola Catalana de l'Esport.

Les activitats a les quals s'aplica aquest Decret estan previstes a l'Ordre del 10 d'abril de 1991 i són les següents: ala de pendent, bicicleta de muntanya, descens de barrancs, ràfting, *riverski*, *heliski*, *helitrip*, *hidrobob*, *hydrospeed*, marxa a cavall, canoa-kaiac, pònting, excursions de llarg recorregut (trèquing).

Resumint aquest apartat, hem d'acabar dient que les activitats esportives en el medi natural es poden desenvolupar d'una manera absolutament lliure o dins unes estructures d'organització que permetin l'accés a aquesta mena de pràctiques.

Quan hi ha una oferta de serveis o d'activitats el subjecte ofertant pot ser tant una Administració pública, com una entitat associativa, com una fundació, com, finalment, una empresa mercantil. En tots els casos hi ha tot un conjunt de normes que regulen el règim jurídic d'aquestes entitats.

Activitats

Si bé és cert que en el context de les estructures la intervenció normativa dels poders públics és important, cal apuntar que en l'àmbit de les activitats que es practiquen en el medi natural comença a ser considerable des del punt de vista quantitatiu i incisivament des del punt de vista qualitatiu o de contingut.

En un principi les activitats esportives tenien una reglamentació específica, o, en alguns casos, quan es realitzaven al si de les federacions, la seva reglamentació era mínima. Avui dia prolifera, cada vegada amb més intensitat, un ventall de normes que pretenen regular i reglamentar tota aquesta

mena d'activitats, sobretot quan aquestes poden representar una perillositat o incideixen en algun aspecte protegible socialment.

Quan les activitats esportives són de competició normalment són les normes federatives les encarregades de regular-ne el desenvolupament, tot i que aquesta normativa interna de les federacions sempre ha d'estar subjecta a les normes de caràcter públic que per raons de seguretat, protecció del medi ambient o d'interès general imposen alguna mena de limitació o de prohibició a la seva pràctica normal.

Quan les activitats de referència no són les competicions esportives sinó les activitats esportives recreatives, hi ha algunes normes que regulen un cert tipus de pràctiques de manera molt específica.

Dins aquest tipus d'activitats trobem quasi sempre les activitats d'acampada, en força casos les activitats que es duen a terme les muntanyes i al camp, en alguna ocasió les activitats que es realitzen en els embassaments i els rius i, en el cas de Catalunya, com hem vist, una normativa específica per a les activitats d'aventura.

En relació amb els campaments, acampades i activitats d'aquesta naturalesa hem de dir que la normativa regula tant la instal·lació com l'activitat en si.

Si prenem com a punt de referència la regulació de les activitats que tenen lloc en campaments, albergs, residències i camps de treball podem esmentar: Andalusia (Resolució d'11 de febrer de 1985); Aragó (Ordre de 18 d'abril de 1983; actualment, Decret 52/1984, de 28 de juny de 1984, on es regula l'acampada lliure i l'acampada controlada), Astúries (Resolució de 25 de març de 1986), Balears (Decret 132/1984, de 8 de novembre), Canàries (Ordre de 31 d'agost de 1993), Castella-Lleó (Decret 271/1989, de 23 de novembre, modificat pel Decret 95/1990, de 7 de juny, Decret 66/1993, de 25 de març, deroga els anteriors), Catalunya (Decret

121/1982, de 6 de maig; actualment Decret 295/1993, de 24 de novembre), Galícia (Ordre de 24 de maig de 1984), Madrid (Decret 7/1993, de 28 de gener), Navarra (Decret foral 92/1986, de 25 de març), País Basc (Decret 170/1985, de 25 de juny), La Rioja (Ordre de 28 de maig de 1984). Hi ha un altre conjunt de normes que regulen l'activitat de tipus esportiu desenvolupat amb vehicles o motocicletes, bicicletes, etc. per la muntanya i per espais especialment protegits, i que normalment les prohibeixen o les sotmeten a un règim especial d'autorització, com és el cas d'Andalusia (Ordre de 3 de febrer de 1986), Aragó (Decret 96/1990, de 26 de juny), Canàries (Ordre de 14 de març de 1989), Castella-Lleó (Decret 4/1995, de 12 de gener), Catalunya (Ordre de 9 de juliol de 1987, Decret 59/1989, de 13 de març, que deroga l'Ordre anterior), Madrid (Decret 110/1988, de 27 d'octubre), Navarra (Decret foral 36/1994, de 14 de febrer), La Rioja (Decret 29/1994, de 12 de maig), València (Decret 183/1994, d'1 de setembre). El creixent interès per la utilització de la muntanya i predis forestals com a llocs d'esbarjo en els quals es realitzen determinades activitats amb vehicles a motor, que són incompatibles amb la deguda conservació dels predis i amb la tranquil·litat que s'hi intenta trobar, fa necessari que els poders públics en regulin l'ús, per protegir i restaurar el medi natural.

Prenent com a base la normativa aragonesa, podem observar com les línies tendencials d'aquestes normes giren al voltant de la necessitat d'establir unes regles i normes de circulació en què no estigui expressament prohibida. La circulació rodada per aquests llocs es realitzarà en les condicions que s'assenyalin, havent d'estar equipats, en tot cas, amb el dispositiu silenciador propi de la seva homologació, sense sobrepassar els límits admissibles de nivell sonor, a més de complir amb el que estableix la legis-

lació vigent sobre prevenció d'incendis forestals. La velocitat màxima admissible en els camins forestals és de 30 quilòmetres per hora, i no s'admeten, com a norma general, les caravanes de vehicles a motor que, en tot cas, ha d'anar separades per una distància mínima de 150 metres.

A Catalunya l'Ordre de 9 de juliol de 1987 regulava la pràctica de proves i competicions motoritzades en el medi natural i actualment ho regula el Decret 50/1989, d'1 de maig. Es regulen les competicions motociclistes i entre elles les de motocròs, enduro o tot-terreny i les de trial, així com les competicions automobilístiques que inclouen les d'autocròs, els ral·lis i les competicions amb vehicles 4x4. Aquesta normativa catalana, a diferència de les altres normes esmentades, dona un protagonisme especial a les federacions catalanes respectives. En l'àmbit d'alguna comunitat autònoma també s'ha regulat l'activitat esportiva en embassaments i rius (Llei 7/1990, de 18 de juny, de Madrid).

L'activitat d'espeleologia ha estat regulada en alguna comunitat autònoma, com és el cas de Cantàbria mitjançant l'Ordre de 22 de febrer de 1991. No podem oblidar que el territori de Cantàbria és un espai on la riquesa en coves és molt notable i són molt preuades entre la majoria d'esportistes d'aquesta especialitat del nostre país i d'Europa.

Catalunya, com ja hem dit en la introducció d'aquest apartat, té una legislació específica per a les activitats d'aventura. Aquesta normativa és el Decret 81/1991, de 25 de març, i l'Ordre de 10 d'abril de 1991. En aquesta normativa es consideren activitats esportives de temps lliure i turístiques d'aventura aquelles que es practiquen fent servir, bàsicament, els recursos que ofereix la mateixa natura en el medi en què es desenvolupen, a les quals és inherent el factor risc.

Hi ha altres normes dedicades a la regulació de les activitats fotogràfiques,

científiques i esportives que poden afectar espècies de la fauna salvatge, com el Decret 148/1992, de 9 de juny, de la Generalitat de Catalunya.

Així doncs, l'activitat esportiva en el medi natural es troba cada vegada més reglamentada en tot el conjunt del territori espanyol.

Titulacions professionals

Encara són poques les comunitats autònomes que han regulat d'una manera específica les titulacions o la informació que han de tenir els professionals de l'activitat física i l'esport que exerceixen en el medi natural.

D'una banda, tenim els llicenciats en ciències de l'activitat física i l'esport que, com és lògic, atesa la seva alta preparació tècnico-pedagògica i la seva formació especialitzada en moltes de les activitats que es donen en aquest medi, són els professionals més capacitats per poder organitzar, dirigir i ensenyar les activitats físico-esportives en el medi natural. Junament a aquests cal que hi hagi altres professionals amb titulacions de rang acadèmic inferior que puguin ajudar-los i que, sempre sota la seva coordinació i direcció, desenvolupin el conjunt d'activitats esportives en el medi natural.

Fruit d'aquesta necessitat de trobar i formar tècnics de grau mitjà preparats professionalment per ocupar aquests llocs de treball cada vegada més necessaris, hi ha hagut dues iniciatives diferents que s'han de sumar a la ja tradicional formació de tècnics per part de les federacions esportives respectives.

Començarem per aquestes darreres, ja que des de fa molts anys han estat, i continuen sent, les autèntiques protagonistes en la formació de tècnics que han d'exercir les seves funcions en el medi natural.

Dins aquest camp trobem l'Escola Espanyola de Professors i Monitors d'Esquí de la Federació Espanyola d'Esports d'Hivern que ha estat fent

una labor encomiable de formació dels tècnics especialistes en l'esquí. En els darrers anys s'han sumat a aquesta activitat formativa algunes federacions autonòmiques d'Esports d'Hivern que han seguit els programes i la metodologia dissenyats per l'Escola Espanyola.

També la Federació Espanyola de Muntanyisme i Escalada ha exercit una brillant labor en la formació dels tècnics especialistes. Cal recordar que a Benasc està ubicada l'Escola Espanyola d'Alta Muntanya, que depèn de la Federació, i que realitza cursos d'iniciació, perfeccionament i alta especialització en totes les tècniques de muntanya i d'escalada.

La Federació Espanyola i les autonòmiques d'espeleologia també han fet una labor important de formació dels seus tècnics i si bé la seva vertebració i estructura és menor que les esmentades anteriorment, la realitat és que a la pràctica els cursos impartits són d'un altíssim nivell.

El conjunt de tècniques esportives i modalitats esportives tradicionals que han estat i són les més esteses s'han cobert perfectament fins ara per aquestes formacions pròpies de les federacions. Potser les noves tendències com ara el ràfting, descens de barrancs, pònting, etc., no han trobat encara la seva ubicació formativa adequada.

En els darrers anys s'ha iniciat una tendència, tant per part de les comunitats autònomes com per part de l'Estat, de regular aquest tipus de formacions, eliminant el monopoli que fins ara tenien les federacions i intentant introduir tot el conjunt de formacions professionals en el camp de l'esport dins el context acadèmic reglat.

Com a conseqüència d'aquesta tendència el Ministeri d'Educació i Ciència va crear un grup de treball o d'experts per establir les bases i els criteris d'aquesta formació.

A partir del treball i les conclusions d'aquestes comissions hi ha un projecte formatiu que té com a meta la

introducció en els cicles formatius de la formació professional d'una bona part de la formació en les activitats físico-esportives en el medi natural, com ara les excursions a cavall, les excursions a peu, el descens de barrancs, les activitats en els llacs, rius, nàutiques, etc.

Algunes comunitats autònomes, i principalment Catalunya, també han regulat determinats aspectes de la formació dels tècnics que han de realitzar la seva activitat professional en el medi natural. D'aquesta manera el Decret 4/1994, d'11 de gener, estableix la formació i les titulacions dels tècnics de l'àmbit de les activitats físiques i/o esportives. Dins aquest bloc més tard es va regular la formació dels tècnics esportius d'activitats esportives d'aventura, estructurant les proves que havien de superar i la formació que havien de tenir.

Reglamentació de les instal·lacions

Amb independència de la normativa que hem vist que hi ha per a la reglamentació de l'activitat o de l'estructura, sempre ens trobarem amb unes normes, més o menys detallades, sobre les condicions que han de reunir totes les instal·lacions esportives d'ús públic. Mentre en alguns casos aquestes normatives són molt precises, en altres es limiten a estipular unes regles per quan hi hagi espectadors. En aquests supòsits ens cal referir a la distribució competencial entre l'Estat i les comunitats autònomes per saber quina és l'administració encarregada de dictar la normativa específica que hem de complir.

Ja sigui amb la legislació estatal o amb l'autònoma, quan hagi estat dictada, la primera norma a la qual hem de fer referència, i que és comuna per a totes les instal·lacions esportives sempre que siguin obertes al públic, és el Reglament de policia d'espectacles públics, en què trobem les regles mínimes de seguretat i higiene que han de reunir tots els espais esportius. També regula quins són els

passos per aconseguir les llicències corresponents per a l'obertura al públic.

Juntament amb aquesta normativa de caràcter general i comuna a totes les instal·lacions hi ha altres normes de caràcter específic en funció del tipus d'instal·lació.

Resumirem a continuació els espais esportius que estan sotmesos a alguna reglamentació específica.

Aigües de bany

Reial Decret 734/1988, d'aigües de bany. Exclou les piscines. Aquesta normativa serveix per a les platges, rius i embassaments o estanys.

La normativa que afecta les piscines es troben altament condicionada per la normativa comunitària, ja que és la Comunitat Econòmica Europea la que ha dictat algunes directrius sobre el tema. Cal ressaltar la Directiva 76/160/CEE, de 8 de desembre de 1975, sobre les condicions que han de reunir les aigües de bany. Aquesta normativa comunitària ha estat adoptada per la normativa espanyola mitjançant el Reial Decret 734/1988, d'1 de juliol. L'objecte bàsic d'aquesta normativa és establir quines són les condicions mínimes que ha de reunir l'aigua per poder-s'hi banyar.

També les comunitats autònomes han dictat, en alguns casos, normativa específica com ara el Decret de Catalunya 139/1987, de 19 de maig. D'aquesta normativa queden excloses: aigües termals, centres de tractament per hidroteràpia i altres destinades exclusivament a usos mèdics, i les piscines d'ús privat.

Zones d'acampada

També hi ha molta normativa en la majoria de comunitats autònomes relacionada amb les zones d'acampada i campaments.

Prendrem com a base de l'explicació el Decret 79/1990, de 8 de maig, de la Comunitat d'Aragó, ja que tal com passa en altres sectors no hi ha gaires

diferències entre les normes de diverses comunitats autònomes.

Les modalitats d'allotjament a l'aire lliure es classifiquen en: campaments públics de turisme, també anomenats càmping, com l'espai de terreny, degudament delimitat, condicionat i dotat de les instal·lacions i els serveis que per a les diferents categories s'estableixen en la normativa, destinat a la seva ocupació temporal per persones que pretenguin fer vida a l'aire lliure, mitjançant la utilització de tendes de campanya, remolcs o altres elements fàcilment transportables, i els serveis dels quals poden ser utilitzats per qualsevol persona mitjançant preu.

Es consideren campaments privats de turisme els que, reunint les característiques assenyalades per als campaments públics de turisme, siguin titularitat d'una entitat pública o privada legalment constituïda, i es destinin a l'ús únic i exclusiu dels membres o socis de l'entitat titular.

Entenem per àrees d'acampada aquells espais de terreny, degudament delimitats, condicionats i dotats de les mínimes instal·lacions i serveis establerts reglamentàriament, destinats a la seva ocupació temporal amb tendes de campanya, remolcs o caravanes que poden ser utilitzats pel públic en general mitjançant el pagament de preu.

Acampada itinerant és aquella que, respectant els drets de propietat i ús del sòl, s'efectua fora dels campaments de turisme o de les àrees d'acampada, per grups integrats per un màxim de tres tendes i nou persones, amb una permanència en el mateix lloc no superior a dues nits.

Són acampades d'alta muntanya aquelles que es realitzen en una cota superior als 1.500 m i que disten un mínim de dues hores de marxa des de qualsevol punt accessible per mitjà de vehicles a motor per un preu no superior a tres pernoctes en cada punt d'acampada.

La norma diu textualment que es prohibeix l'acampada lliure en tot el territori de la comunitat.

Altres normes de la mateixa índole: Andalusia (Decret de 3 de juny de 1987), Astúries (Decret 59/1986, de 30 d'abril), Castella-Lleó (Decret 13/1986, de 13 de febrer), Castella-Lleó (Decret 122/1987, de 9 d'abril), Catalunya (Ordre de 14 d'abril de 1982), Galícia (Decret 236/1985, de 24 d'octubre), Múrcia (Decret 19/1985, de 8 de març).

En aquestes normes s'estableixen de forma general els següents aspectes:

- Definició de zones d'acampada.
- Classificació dels diferents tipus.
- Exclusions de la norma i limitacions.
- Règim de les inspeccions.
- Prohibicions.
- Autoritzacions urbanístiques.
- Requisits per a l'obertura.
- Modificacions i reformes.
- Cessament de les activitats.
- Capacitat i superfície.
- Accessos.
- Vials interiors.
- Prevenció d'incendis.
- Subministrament d'aigua.
- Tractament i evacuació de les aigües residuals.
- Instal·lació elèctrica.
- Serveis higiènics.
- Restaurants, cafeteries, bars.
- Recepció.
- Serveis mínims.
- Serveis complementaris.

Ports esportius

El Reial Decret 2486/1980, de 26 de setembre, desplega la Llei 55/1969, de ports esportius. També Andalusia té una Llei específica per regular els ports esportius, Llei 8/1988, de 2 de novembre, on es diferencia entre port esportiu, zona portuària d'ús nàutic esportiu i instal·lació lleugera nàutico-esportiva.

Camps d'aviació esportiva

A Catalunya trobem el Decret 94/1986, de 20 de març, pel qual es regulen els camps d'aviació esportiva ultralleugera, i actualment el Decret 126/1994, de 14 de juny, que modifica l'anterior.

Els camps d'aviació per a estructura ultralleugera són les superfícies de terreny condicionades per a la realització habitual d'operacions d'aixecar el vol i aterratge, així com el seu control, de les aeronaus motoritzades o sense motoritzar que tinguin un pes en buit inferior als 200 quilos i que sigui tripulades.

Els camps poden ser públics o privats. Són públics quan hi ha lliure accés, a canvi d'una contraprestació. Són privats quan no hi ha lliure accés del públic.

Per a la seva construcció cal l'autorització de la Direcció General de Transports del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat i una llicència municipal. Han de tenir un mínim de 150 + 20 + 20 metres de llarg i 10 + 5 + 5 d'ample; amb un pendent no superior al 2%.

Pistes d'esquí

La senyalització de les pistes d'esquí i de les instal·lacions de transport per cable apropiades per desenvolupar o complementar les estacions d'esquí també és força usual en les diverses comunitats autònomes on hi ha aquesta mena d'espais. Així podem esmentar les normes següents: Aragó (Ordre de 15 de novembre de 1984, Ordre d'11 d'octubre de 1989), Astúries (Resolució de 23 de febrer de 1988), Catalunya (Ordre de 8 de gener de 1982, Ordre de 9 de gener de 1986).

La normativa sobre instal·lació i reglament d'explotació dels telecabines, telecadres i telesquís és regulada, per tant, en diverses comunitats autònomes, si bé en tots els casos s'ha de tenir en compte la normativa estatal dictada a aquest efecte. Ens referim concretament a l'Ordre del Ministeri

de Transports i Comunicacions de 30 de març de 1979, que estableix les condicions tècniques per a la construcció de les instal·lacions de telefèrics, i a l'Ordre del Ministeri d'Obres Públiques de 25 d'octubre de 1976, per als remuntadors-pendents. A la Comunitat d'Aragó, l'Ordre de 15 de novembre de 1984 aprova el Reglament d'explotació tipus per a les instal·lacions de telecabines, telecadres i telesquís tal com han realitzat les altres comunitats esmentades.

El grau de desenvolupament que en l'actualitat ha assolit el transport per cable, amb el consegüent increment del nombre d'instal·lacions i dels usuaris d'aquestes, ha fet aconsellable que els poders públics hagin establert unes normes per a la normalització dels senyals que han de figurar en aquestes instal·lacions per tal de facilitar la seva interpretació clara i ràpida.

Aquests senyals s'han d'ajustar amb caràcter obligatori als dissenys, dimensions i els colors que figuren en els annexos de les normes de referència que inclouen senyals classificats segons es tracti de senyals informatius, imperatius o de compliment obligat, de prohibició, de perill.

També està regulada la utilització de les pistes d'esquí. La normativa que regula aquestes qüestions per al cas de Catalunya és la Resolució de 30 d'octubre de 1986.

Centres recreatius turístics

Llei 2/1989, de 16 de febrer, del Parlament de Catalunya, en la qual es regula aquesta mena d'espais. Segons l'article 2 d'aquesta Llei, els centres recreativo-turístics són àrees de gran extensió en les quals s'instal·len de forma integrada les activitats pròpies dels parcs temàtics d'atraccions de caràcter recreatiu, cultural i d'oci. Aquesta Llei només s'aplica als parcs en què la inversió inicial sigui superior als 30 mil milions de pessetes i la superfície superior a 500 hectàrees.

Terrenys eqüestres

La Comunitat Autònoma de Navarra, mitjançant l'Ordre foral de 29 de juny de 1991, va establir unes regles molt concretes per a totes aquelles empreses que comercialitzin el turisme eqüestre, si bé aquesta normativa no és de compliment obligat ja que només es tracta de les regles que han de complir tots aquells que sol·licitin ajuts i subvencions per a la promoció d'aquesta mena de turisme.

Camps de golf

A la Comunitat Autònoma de Balears hi ha una Llei específica que regula i ordena els camps de golf. És la Llei 12/1988, de 17 de novembre, modificada posteriorment per la Llei 6/1990, de 6 de juny.

Parcs naturals

Finalment, cal posar de relleu que totes les comunitats autònomes han declarat, mitjançant la promulgació de lleis, una gran quantitat de parcs naturals, regulant les activitats que s'hi poden realitzar. És molt extensa la llista de parcs naturals i espais protegits existents, per la qual cosa ens limitem a assenyalar que en tots ells les activitats físico-esportives hi són prohibides en alguns casos i sotmeses a determinades autoritzacions en altres.

Conclusió

Les activitats físico-esportives en el medi natural i les instal·lacions o es-

pais on es desenvolupen estan sotmesos cada vegada més a una forta reglamentació. Tant l'Estat com les comunitats autònomes han dictat un innombrable conjunt de normes que tenen com a objectiu bàsic la protecció del medi ambient, la seguretat dels esportistes i el creixement controlat d'aquesta mena de pràctiques.

Aquesta nova reglamentació fa que els responsables de l'organització d'activitats físico-esportives en el medi natural hagin d'estar atents als canvis legislatius i hagin d'assessorar-se adequadament per respectar totes les normes vigents, ja que només així estaran exempts de qualsevol responsabilitat en cas d'accidents, fruit dels riscos que normalment es donen en aquesta mena de pràctiques.